

Мушинська О. І. , Васюта В. Б., Звірко В. О.

Полтавський національний технічний університет імені

Ю.Кондратюка

**Дослідження впливу інтеграційних процесів
на ринок робочої сили України**

Об'єктивна необхідність вимагає поступового включення економіки України до системи міжнародного поділу праці, світових інтеграційних процесів, одним із проявів яких є розширення ринку праці за межі окремої держави. Поряд з міжнародним ринком товарів, послуг і капіталів значних масштабів набуває і міжнародний ринок праці.

Моніторингові дослідження зайнятості та ринку праці країн, що є членами ЄЕС, і порівняння їх з відповідними індикаторами в Україні дають можливість оцінити перспективні тенденції розвитку цих процесів у зв'язку із входженням нашої держави до наднаціональних економічних структур.

Економічна активність населення на ринку праці в умовах інтеграційних процесів супроводжується підсиленням міжнародної трудової мобільності. Для України ситуація в цій сфері є вкрай неоднозначною, оскільки може означати "вимивання" робочих місць з високою освітньою місткістю, внаслідок чого накопичений людський капітал залишається незатребуваним, відбувається його дискваліфікація. Крім того, відбувається вплив кваліфікованої робочої сили за межі країни, спотворення професійної структури зайнятості, погіршення структури робочих місць внаслідок скорочення високотехнологічних виробництв; зменшення попиту на робочу силу у зв'язку з надмірним імпортом товару; зростання безробіття тощо. За різними оцінками, внаслідок еміграції робочої сили Україна в 90-ті рр. ХХ ст. втратила від 15 до 20 % свого інтелектуального потенціалу.

Введення певних обмежень для України внаслідок приєднання нових членів ЄС до Шенгенських домовленостей призведе як до збільшення обсягів нелегальної зайнятості внаслідок припливу нелегальних мігрантів, так і уск-

ладнення умов для контактів між представниками ділових кіл, особливо малих та середніх підприємств, часткового згортання торговельно-економічних зв'язків, зменшення обсягів взаємних поїздок громадян, а також вплине на розвиток культурного обміну, туризму, зниження життєвого рівня і посилення соціального напруження серед мешканців західних прикордонних областей України.

Не відкидаючи переваги, які може отримати Україна від Європейської інтеграції, не можна залишити поза увагою ряд загроз і обмежень на цьому шляху, зокрема, низьку конкурентоспроможність багатьох галузей і підприємств; відсутність необхідних ресурсів для швидкого введення стандартів СОТ, що може призвести до значного скорочення робочих місць і зростання безробіття. Через це необхідно досить виважено підходити до питання вступу України до відповідних міжнародних структур із урахуванням як економічної, так і соціальної доцільності.

Входження у світове економічне співтовариство повинне бути поступовим і послідовним, використовуючи переваги глобалізації для експортної експансії, забезпечуючи економічну стабільність держави. Доцільно обережно і систематично знімати протекціоністські бар'єри, ліквідуючи їх лише тоді, коли вже створені нові робочі місця.

Інформаційний аспект інтеграційного процесу дає можливість удосконалити організацію праці, стимулювати розширення гнучких форм зайнятості. Ключовим моментом підвищення гнучкості робочої сили став розвиток нових форм зайнятості, зокрема, субконтрактного найму, створення інноваційних віртуальних підприємств на основі електронної пошти та Інтернету, що дозволяє значно розширити можливості забезпечення гарантій зайнятості. Позитивними рисами таких нововведень можна вважати: підсилення гнучкості праці; зростання самостійності і мобільності найманих працівників; реструктуризацію зайнятості на користь секторів інформації і послуг; появу і поширення нових професій і кваліфікацій.

Поширення інтеграційних процесів передбачає інтенсифікацію участі іноземних інвестицій в Україну та їхній вплив на пропорції реалізації економічної активності населення України. Будучи потужним джерелом створення нових робочих місць, прямі іноземні інвестиції можуть сприятливо впливати на сферу зайнятості приймаючої країни. Але слід пам'ятати про можливе скидання закордонними корпораціями в країну застарілих і екологічно небезпечних виробництв, а звідси — і формування відповідних їм робочих місць.

Важливим напрямом забезпечення процесу інтеграції є підвищення кваліфікації державних службовців, які безпосередньо ним займаються, підготовка кваліфікованих економістів, юристів, політологів тощо, які володіють необхідними знаннями та європейськими мовами. У рамках Програми технічної допомоги ЄС Україні реалізуються програми мовної підготовки державних службовців та фахівців, а також заходи щодо розширення та підвищення якості вивчення мов країн ЄС, ЄЕП у середніх та вищих навчальних закладах України.

У зв'язку з зазначеним вище доцільно дотримуватися системи загальноекономічних принципів, які сприяли б захистові національного ринку праці України в умовах відкриття її економіки, зокрема:

—спрямування промислової політики на стимулювання продуктивних інвестицій у підприємства, що створюють нові робочі місця;

—визначення сфер відповідальності урядових органів у відношенні розробки і проведення заходів для захисту і розвитку національного ринку праці; коригування законодавчої бази;

—підготовка фахівців в галузі інтеграції економіки та проблем її глобалізації;

—активізація роботи Міжвідомчої комісії та співпраця з Верховною Радою України у приведенні законодавства, в тому числі трудового, до норм ЄЕС, ЄЕП, СОТ;

—прискорення вивчення і узагальнення позитивних та негативних наслідків вступу до СОТ, здійснення заходів з підвищення конкурентоспро-

можності галузей економіки і національної робочої сили;

—забезпечення захисту на період структурної перебудови, пов'язаної з інтеграційними процесами, сфер економічної діяльності, що мають потенціал міжнародної конкурентоспроможності, але потребують модернізації, в тому числі щодо збереження ефективних робочих місць;

—фінансова підтримка за рахунок відповідних державних дотацій розвитку високотехнологічних виробництв і створення на них ефективних робочих місць;

—встановлення ретельно продуманого режиму щодо доступу зарубіжних компаній на стратегічно важливі з точки зору економічної безпеки, ринки.

Реалізація зазначених принципів має гарантувати досягнення балансу між національними та глобальними засадами в стратегії інтеграції України: світову економіку XXI сторіччя.

О.І.Мущинська

В.Б.Васюта

В.О.Звірко